

Uvod u Veb i Internet tehnologije

CSS

Filip Marić
Vesna Marinković
Milan Banković
Jelena Graovac

Stilski listovi

- Vizuelna prezentacija HTML dokumenata podešava se korišćenjem **stilskih listova** (*stylesheets*) opisanih u jeziku **CSS** (*Cascading Style Sheets*)
- Prva verzija objavljena 1996. godine (CSS 1)
- Današnje konture dobija sa verzijom CSS 2 (CSS 2.1)
- Aktuelna verzija CSS 3
- U razvoju (od kraja 2017. godine): CSS 4
- Verzija CSS 4 još uvek nije potpuno podržana od strane veb pregledača

Opšta sintaksa stilskih listova

- Mogu se zadavati u zaglavlju HTML dokumenata, u okviru elementa `style` ili u posebnim CSS dokumentima

- Stilski list se sastoji od niza **pravila**

```
p { color: red; }  
h1 { font-family: Arial; margin: 20px; }
```

- Beline nemaju uticaja; stilski list se često nazubljuje radi preglednosti

```
h1 {  
  font-family: Arial;  
  margin: 20px;  
}
```

- Svako pravilo je oblika:

selektor { niz deklaracija međusobno razdvojenih znakom ';' }

- Svaka deklaracija je oblika:

svojstvo: **vrednost**

Opšta sintaksa stilskih listova

- Selektori mogu biti složeniji nego samo navođenje imena elemenata
- Više selektora može se navesti zajedno (razdvajaju se zarezima)

```
h1, h2, h3 { color: blue; }
```

- Komentari se navode između simbola `/*` i `*/`

```
p { /* podešavamo sve pasuse */  
  color: red; /* crvena boja teksta */  
  margin: 10px; /* margina od 10 piksela */  
}
```

Uključivanje stilskih listova u HTML dokumente

- Tri načina za uključivanje CSS opisa u HTML dokument
- *Opisi na nivou elementa* (atribut style)
 - pojedinačnom elementu može se promeniti stil navođenjem atributa style čija je vrednost niz CSS svojstava i njihovih vrednosti
 - opis vizuelne prezentacije je isprepleten sa opisom njene strukture

```
<p style="color:red; margin-left:10px;">Ovo je pasus</p>
```

- *Opisi na nivou dokumenta* (element style)
 - CSS opis se može navesti u zaglavlju dokumenta, kao sadržaj elementa style

```
<head>
...
<style type="text/css">
  p { color : blue; }
</style>
...
</head>
```

Uključivanje stilskih listova u HTML dokumente

- *Spoljašnji opisi*

- Koriste se za stilizaciju većeg broja veb-strana na isti način
- Zapisuju se u vidu tekstualne datoteke sa ekstenzijom .css
- Pojednostavljuje izmenu vizuelne prezentacije celog veb-sajta
- Uključuje se korišćenjem elementa `link` u zaglavlju dokumenta, navođenjem atributa `rel` sa vrednošću `stylesheet`

```
<link rel="stylesheet" type="text/css" href="stil.css" />
```

- Jezik CSS dozvoljava uvoz nekog drugog stilskeg lista u dati stilski list, korišćenjem direktive `@import`

```
<style type="text/css"> @import url("stil.css"); </style>
```

Nasleđivanje stilskih listova

- Za neka svojstva važi da ako elementu pridružimo neku deklaraciju stila, nju automatski nasleđuju svi elementi sadržani u tom elementu

```
body { color : red; }
```

- Nasleđeno svojstvo se može promeniti

```
p { color : blue; }
```

- Neka svojstva se ne nasleđuju

```
body { margin : 20px; }
```

Kaskada stilskih opisa

- Stilske opise moguće je istovremeno navesti na nekoliko različitih mesta
- Razlikujemo:
 - stilske listove autora veb-strane (date na neki od prethodna tri načina)
 - stilske listove korisnika (zadaju se podešavanjima pregledača veba)
 - podrazumevane stilske listove pregledača veba
- Različiti opisi za neki element se sabiraju; ako dođe do konflikta prednost se daje u opadajućem prioritetu gore navedenih načina zadavanja stilskih listova (ovo se može promeniti navodjenjem **!important** specifikatora):

```
p {  
  color: blue !important;  
}
```

- Ako do konflikta dođe na nivou stilskih opisa autora, najveći prioritet imaju pravila navedena na nivou elementa (style atribut), dok se pravila navedena u spoljašnjim listovima i u okviru strane (style element) rangiraju najpre prema specifičnosti, a zatim prema mestu u dokumentu (kasnije navedeni stilovi imaju veći prioritet)

Selektori

- Najjednostavniji selektor je **naziv elementa**

```
p { color : blue; }
```

- Kao selektor se može koristiti **jedinstveni identifikator elementa**: elementu pridružujemo identifikator korišćenjem atributa **id**, a zatim ga koristimo kao selektor oblika **#id**

```
<p id="opis">U ovom pasusu biće opisana glavna svojstva...</p>
```

```
p#opis { color : blue; }
```

isto je što i:

```
#opis { color : blue; }
```

Selektori

- Kao selektor može se koristiti i **naziv klase**: svakom elementu koji želimo na isti način da stilizujemo dodeljuje se klasa korišćenjem atributa **class**, a zatim se ta klasa koristi kao selektor oblika **.class**

```
<p class="rezime">Jezik HTML je...</p>
```

```
...
```

```
<p class="rezime">Jezik CSS je...</p>
```

```
p.rezime { color : blue; border: 1px solid black; }
```

nije nužno isto što i:

```
.rezime { color : blue; border: 1px solid black; }
```

- Opštije: `E[atribut="vrednost"]` – svi elementi *E* koji imaju dati atribut postavljen na datu vrednost
- Slično: `E[atribut~="vrednost"]` – svi elementi *E* koji imaju dati atribut sa vrednošću koja sadrži datu reč (`E.klasa` je ekvivalentno sa `E[class~="klasa"]`)

Pseudoklase i pseudoelementi

- Pseudoklase i pseudoelementi služe za finija podešavanja u jeziku CSS
- Unapred su definisani i nipošto ih ne treba dodeljivati elementima u sklopu HTML opisa
- Pseudoklase služe za stilizovanje elemenata dok su u posebnom stanju, dok pseudoelementi služe za stilizaciju dela nekog elementa
- Pseudoklase se označavaju pomoću dvotačke (:**hover**), a pseudoelementi pomoću dvostruke dvotačke (**::first-line**)
- Najčešće pseudoklase i pseudoelementi:
 - **:link**, **:active**, **:visited**
 - **:hover**
 - **:checked**
 - **:first-child**
 - **:nth-child($An+B$)**, **:nth-child(even)**, **:nth-child(odd)**
 - **::first-line**
 - **::first-letter**
 - **::before**, **::after**

```
:hover { color : green; }
```

Ugnežđeni elementi

- **Ugnežđeni elementi** se koriste kada je potrebno promeniti stil samo onih elemenata koji se nalaze u nekom širem elementu
- Sintaksa: `selector1 selector2` – ovim se označavaju elementi opisani selektorom `selector2` koji se nalaze u okviru selektora `selector1`
- Sintaksa: `selektor1 > selektor2` – ovim se označavaju elementi opisani selektorom `selector2` koji su neposredni potomci selektora `selector1`
- Sintaksa: `selektor1 + selektor2` – ovim se označavaju elementi opisani selektorom `selector2` čiji je prethodni brat u HTML stablu opisan selektorom `selektor1`
- Sintaksa `selektor1 ~ selektor2` – ovim se označavaju elementi opisani selektorom `selector2` čiji je neki od prethodne braće u HTML stablu opisan selektorom `selektor1`

```
main p { color: blue; }  
div#gallery > img.small { width: 50px; }
```

Font

- Naziv (familija) fonta se zadaje svojstvom `font-family`; može se navesti:
 - tačan naziv fonta: imena fontova od više reči navode se pod navodnicima (npr. "Times New Roman")
 - ime familije fontova (npr. Times)
 - ime vrste fontova (npr. serif)
- Razlikujemo:
 - **serifne fontove** (*serif*) koji na ivicama znakova imaju neke detalje
 - **neserifne fontove** (*sans-serif*) koji to nemaju
 - **neproporcionalne fontove** (*monospace*) kod kojih su sva slova iste širine
- Moguće je navesti više opisa u opadajućem prioritetu

```
p { font-family: "New Century Schoolbook", Times, serif }
```

Font

- Veličina fonta se zadaje svojstvom **font-size**, na dva načina:
 - apsolutno: izraženo u pikselima (px) ili u „tačkama” (pt). Veličina piksela zavisi od rezolucije. 1pt=1/72 inča
 - relativno: izraženo u procentima ili em-ovima (1em=100%), u odnosu na veličinu fonta nasledjenu od roditeljskog elementa

```
p { font-size: 12pt; }  
p { font-size: 120%; }  
p { font-size: 1.2em; }
```

- Varijante fonta
 - **font-style** određuje iskošenost karaktera; moguće vrednosti: normal, italic, oblique
 - **font-weight** određuje debljinu slova; najčešće vrednosti: normal, bold, lighter
 - Dozvoljeno je više karakteristika fonta zadati jednom deklaracijom
- ```
p { font: italic bold 12pt Times, serif; }
```

## Stilizovanje teksta – ukrašavanje teksta

- U CSS-u se (za razliku od procesora teksta) podešavanje teksta razlikuje od podešavanja fonta
- U podešavanje teksta spadaju: podvlačenje teksta, precrtavanje, uvlačenje prve linije, poravnanje teksta, podešavanje razmaka između reči i slova,...
- U CSS-u se svojstvima fonta određuje izbor glifa za ispis karaktera, a svojstvima teksta kako se glifovi raspoređuju i da li je potrebno još nešto dočrtati

```
text-decoration: none
text-decoration: overline
text-decoration: underline
text-decoration: line-through
```

- Dodatno ukrašavanje teksta zadaje se svojstvom `text-decoration`; moguće vrednosti su `none`, `underline`, `overline`, `line-through`

```
a { text-decoration: none; }
a:hover { text-decoration: underline; }
```

Stilizovanje teksta – razmak između karaktera

- U CSS-u moguće je fino podešavanje horizontalnog razmaka između karaktera
- Za podešavanje razmaka između karaktera u jednoj reči koristi se svojstvo `letter-spacing`, a za podešavanje razmaka između susednih reči svojstvo `word-spacing`; zadaje se u pt, px ili em

```
letter-spacing: 5px
word-spacing: 25px
```

- Vertikalni razmak nazivamo prored i on se može podešavati korišćenjem svojstva `line-height`; zadaje se kao decimalni broj ili kao procenat

```
p { line-height: 1.5em; }
```

```
U ovom primeru se 'line-height:
200%' koristi da bi se povecao
prored u pasusu.
```


Stilizovanje teksta – uvlačenje prve linije teksta, poravnanje

- Uvlačenje prve linije teksta zadaje se svojstvom `text-indent`; vrednost se zadaje u px, pt ili u procentima, odnosno u em

```
p { text-indent: 3em; }
```

U ovom primeru je postavljeno 'text-indent: 3em' tako da je prva linija pasusa uvučena.

- Poravnanje teksta u okviru elementa se zadaje svojstvom `text-align`; moguće vrednosti su `left`, `right`, `center`, `justify`

<code>text-align: left</code>	<code>text-align: center</code>	<code>text-align: right</code>	<code>text-align: justify</code>
*** ** ***** **	*** ** ***** **	*** ** ***** **	*** ** ***** **
***** ** *****	***** ** *****	***** ** *****	***** ** *****
** ***** **	** ***** **	** ***** **	** ***** **
*** *****	*** *****	*** *****	*** *****
***** ** *****	***** ** *****	***** ** *****	***** ** *****
***** ** *****	*****	***** ** *****	**

- Poravnanje jednog elementa u odnosu na drugi element koji ga okružuje zadaje se na drugi način

Boje

- Boja teksta zadaje se svojstvom `color`
- Boje se mogu zadati na više načina:
  - korišćenjem imena


```
p { color: red; }
```
  - heksadekadnim kôdom oblika `#rrggbb` – tri dvocifrena heksadekadna broja

```
p { color: #00ff00; }
```

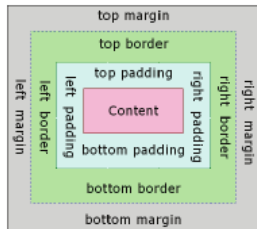
FFFFFF	000000	333333	666666	999999	cccccc	CCCC99	9999CC	666699
660066	663399	996633	003300	003333	003399	000066	330066	660066
990000	993300	CC9900	006600	336666	0033FF	000099	660099	990066
CC0000	CC3366	FFCC00	009900	006666	0066FF	0000CC	663399	CC0099
FF0000	FF3366	FFFF00	00CC00	009999	0099FF	0000FF	9900CC	FF0099
CC3333	FF6600	FFFF33	00FF00	00CCCC	00CCFF	3366FF	9933FF	FF00FF
FF6666	FF6633	FFFF66	66FF00	66CCCC	00FFFF	3399FF	9966FF	FF66FF
FF9999	FF9966	FFFF99	99FF99	66FFCC	99FFFF	66CCFF	9999FF	FF99FF
FFCCCC	FFCC99	FFFFCC	CCFFCC	99FFCC	CCFFFF	99CCFF	CCCCFF	FFCCFF

- heksadekadnim kôdom oblika `#rgb` (`#27c` = `#2277cc`)
- dekadnom specifikacijom oblika `rgb(r,g,b)` – tri dekadna broja

```
p { color: rgb(0,0,255); }
```

Model kutije

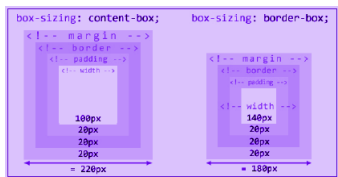
- Svi HTML elementi mogu da se posmatraju kao pravougaone površine – **kutije** (*box*)
- Svaka kutija ima **sadržaj** (*content*) i može da ima **okvir** (*border*)
- Okvir je razdvojen od sadržaja **unutrašnjom marginom**, tj. **punjenjem** (*padding*), a od okolnih elemenata **spoljašnjom marginom** (*margin*)

Модел кутије

Širina i visina

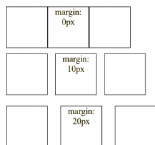
- Širina i visina elementa zadaju se svojstvima `width` i `height`; vrednost se zadaje u px
  - Podrazumevano se punjenje, okvir i margine ne računaju u širinu i visinu
  - Svojstvom `box-sizing` se podešava šta se računa u širinu i visinu elementa: podrazumevana vrednost je `content-box` i tada se računa samo sadržaj, ako se navede `border-box` onda se računa visina i širina sadržaja, punjenja i okvira (bez spoljašnjih margina)

- Nekada je zgodno ne fiksirati širinu i visinu već samo zadati najmanje ili najveće dopuštene vrednosti: to se postiže svojstvima `max-width`, `min-width`, `max-height`, `min-height`

Spoljašnje margine

- Elementima je moguće podesiti spoljašnje i unutrašnje margine
- Spoljašnju marginu je moguće podesiti svojstvom `margin`:
  - ako se navede samo jedna vrednost, ona se odnosi na sve margine
  - ako se navedu dve vrednosti, prva se odnosi na gornju i donju marginu, a druga na levu i desnu
  - ako se navedu tri vrednosti, prva se odnosi na gornju, druga na levu i desnu, a treća na donju marginu
  - ako se navedu četiri vrednosti, one se odnose na gornju, desnu, donju, levu marginu redom
- Postoje i pojedinačna svojstva: `margin-top`, `margin-right`, `margin-bottom`, `margin-left`
- ako leva i desna margina imaju vrednost `auto`, margine će se automatski podesiti da budu jednake
- Gornje i donje margine susednih elemenata se ne sabiraju, računa se veća od vrednosti; leve i desne margine susednih elemenata se sabiraju

Unutrašnje margine

- Unutrašnju marginu je moguće podesiti svojstvom `padding`
- Koristi se analogno svojstvu `margin`
- Postoje i pojedinačna svojstva: `padding-top`, `padding-right`, `padding-bottom`, `padding-left`

padding: 0px

padding: 10px

Okviri

- Oko svakog elementa moguće je prikazati okvir
- Debljina okvira podešava se svojstvom `border-width`
- Tip linije okvira podešava se svojstvom `border-style`: moguće vrednosti su `solid`, `dashed`, `dotted`,...
- Boja okvira podešava se svojstvom `border-color`
- Sva tri svojstva moguće je zadati korišćenjem svojstva `border`

```
p { border: 1px solid black; }
```
- Postoje i svojstva `border-top`, `border-right`, `border-bottom`, `border-left`
- Zaobljenost okvira se može zadati svojstvom `border-radius`: vrednost odgovara poluprečniku krugova upisanih u svako teme pravouganka

border: 1px
solid black

border: 2px
dotted blue

border: 3px
dashed red

border-radius:
10px

Pozadina elemenata

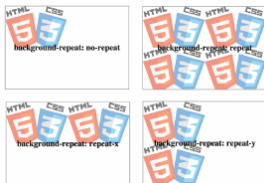
- Svakom elementu moguće je podesiti pozadinu: boju ili sliku
- Boja pozadine elementa može se podesiti svojstvom **background-color**: vrednost je boja ili transparent

```
background-color: yellow
```

```
background-color: #ecccff
```

```
background-color: rgb(255, 200, 200)
```

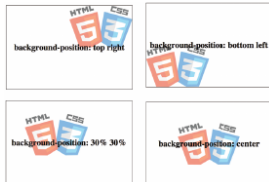
- Kao pozadina elementa može se postaviti slika svojstvom **background-image**: vrednost se zadaje u obliku `url(...)`
- Svojstvom **background-repeat** kontroliše se da li da se slika ponavlja dok ne ispuni širinu/visinu elementa ili ne; moguće vrednosti su `repeat`, `repeat-x`, `repeat-y`, `no-repeat`

Pozadina elemenata

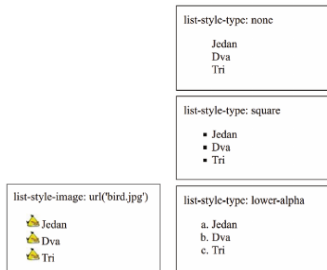
- Pozicija slike u pozadini elementa može se podesiti svojstvom **background-position**: moguće je navesti dve vrednosti (horizontalna, vertikalna) ili samo jednu (horizontalna, podrazumevano center)
- Vrednosti mogu biti date kao:
  - procenat – $x\%$ znači da poravnava tačku koja se nalazi na $x\%$ širine (dužine) slike sa tačkom koja se nalazi na $x\%$ širine (dužine) elementa
  - dužina – gornje levo teme slike postavlja se na tačku pomerenu za ovu vrednost u odnosu na gornje levo teme elementa
  - top, bottom – 0% (100%) za vertikalnu poziciju
  - left, right – 0% (100%) za horizontalnu poziciju
  - center – 50% za horizontalnu/vertikalnu poziciju

Stilizovanje lista

- Najčešće se stilizuju oznake stavke liste
  - oblik znaka ispred stavki nabiranja u nenumerisanoj listi ili broja u numerisanoj listi se podešava svojstvom `list-style-type`: moguće vrednosti su: `disc`, `circle`, `square`, `none`, `decimal`, `lower-alpha`, `lower-roman`, `upper-alpha`, `upper-roman`, ...
  - kod nenumerisanih slika umesto znaka za nabiranje može se postaviti slika korišćenjem svojstva `list-style-image`

```
ul { list-style-image: url("slika.png"); }
```


Stilizovanje tabela

- Stilizacija tabela obuhvata postavljanje dimenzija, okvira, boje pozadine, unutrašnjih i spoljašnjih margina i sl.
- Podešavanja se vrše na nivou tabele, na nivou pojedinačnih redova i pojedinačnih ćelija
- Opšta svojstva border, background-color, padding, margin

```
table {
 margin-left: auto;
 margin-right: auto;
}
td {
 background-color: #eeeeee;
 padding: 5px;
 border: 1px solid red;
}
```

Ime	Prezime	Poeni
Petar	Petrović	100
Ana	Anić	95
Mihailo	Mihailović	82
Mara	Marić	73

Stilizovanje tabela

- Postoje i svojstva koja su karakteristična samo za tabele
- Svojevremeno `border-collapse` sa vrednošću `collapse` postavlja se da se susedne ćelije slepe i da imaju jedinstveni okvir

Devojčice	Dečaci
120	125
118	123

Devojčice	Dečaci
120	125
118	123

- Za poravnanje sadržaja ćelija tabele koriste se svojstva `text-align` i `vertical-align`: vrednosti `top`, `middle`, `bottom`

text-align: left	text-align: center	text-align: right
vertical-align: top	vertical-align: middle	vertical-align: bottom

Prikaz

- Razlikujemo dva načina prikaza elemenata:
  - blok elementi
    - `display: block;`
    - mogu da sadrže tekst, linijske elemente i druge blok elemente
    - prostiru se celom širinom bloka, slažu se jedan ispod drugog
    - `div`, `section`, `article`, `header`, `footer`, `main`, `aside`, `form`, `p`, `ul`, `ol`, `li`
  - linijski elementi
    - `display: inline;`
    - mogu da sadrže tekst i linijske elemente
    - zauzimaju koliko i sadržaj, slažu se jedan pored drugog
    - `span`, `a`, `img`, `em`, `strong`, `small`, `i`, `b`, `u`, `sub`, `sup`

Nekoliko korisnih linkova: [w3c](#), [w3schools](#)

Puno sreće u učenju veb-tehnologija.

Однос између блок и линијских
елемената

Prikaz

- Svojtvo **display** može imati različite vrednosti:
  - **none** – element se u potpunosti izostavlja iz prikaza (ne zauzima nikakav prostor na strani)
  - **block** – element se prikazuje kao blok element; mogu mu se postavljati širina, visina, okvir i margine
  - **inline** – element se prikazuje kao linijski element; može se podešavati okvir, margine, ali ne i visina i širina (osim kod eksternih objekata, poput slika, kod kojih može, iako su inline elementi); ima smisla podešavati samo levu i desnu marginu jer samo one pomeraju okolni sadržaj

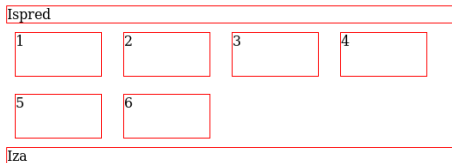
Ovo je jedna rečenica na početku teksta. U ovom tekstu se nalazi jedan linijski element. Ovo je jedna rečenica na kraju teksta.

Маргине линијског елемента

Prikaz

- **inline-block** – element se prikazuje kao linijski blok element; ne prostire se celom širinom, ali mu se mogu podešavati i širina i visina i margine

```
div {
 border: 1px solid red;
}
div.inblock {
 display: inline-block;
 width: 100px;
 height: 50px;
 margin: 10px;
}
<div>Ispred</div>
<div class="inblock">1</div>
<div class="inblock">2</div>
<div class="inblock">3</div>
<div class="inblock">4</div>
<div class="inblock">5</div>
<div class="inblock">6</div>
<div>Iza</div>
```


Pozicioniranje

- Elementi se pozicioniraju postavljanjem svojstva **position** na:
  - **static** – podrazumevano pozicioniranje je **statičko**, elementi se uklapaju u tzv. normalni tok (blok elementi jedan ispod drugog, linijski elementi jedan uz drugog)
  - **relative** – elementi se mogu pomeriti u odnosu na svoju statičku poziciju korišćenjem **relativnog pozicioniranja**; koordinate se zadaju svojstvima **top**, **left**, **bottom**, **right**
  - Promenom pozicioniranja elementi se mogu preklopiti; svojstvo **z-index** određuje koji će element biti iznad/ispod (veću vrednost ima element iznad)

Pozicioniranje

- **absolute** – kod **apsolutnog pozicioniranja** element se može pozicionirati u okviru šireg elementa zadavanjem njegovih koordinata u odnosu na širi element
  - pozicioniranje se vrši u odnosu na najbliži element koji ga sadrži, a pozicioniran je nestatički (ako takav element ne postoji, pozicionira se u odnosu na element body)
  - apsolutno pozicioniranje izbacuje element iz normalnog toka, a ostali elementi se pozicioniraju kao da on ne postoji
  - koordinate se zadaju svojstvima `top`, `left`, `bottom`, `right`

Primer apsolutnog pozicioniranja

```
<div>...</div>
<div id="container">
 <div id="content">...</div>
</div>
<div>...</div>
```

```
div {
 border: 1px solid black;
}
#container {
 position: relative;
 width: 500px;
 height: 200px;
 top: 50; left: 70;
}
#content {
 position: absolute;
 top: 50px; left: 50px;
}
```

position: static;

position: relative;

position: absolute;

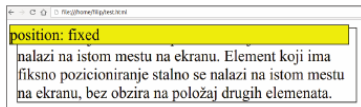
position: static;

Pozicioniranje

- **fixed** – slično apsolutnom pozicioniranju; element se pozicionira u odnosu na ekran pregledača veba i ne pomera se prilikom skrolovanja strane
  - koristi se za naslove i potpise
  - fiksirano pozicioniranje izbacuje element iz normalnog toka

```
.fixed{
 position: fixed;
 top: 0;
 left: 0;
 width: 200px;
}
```

```
<div class="fixed">
... nalazi na istom mestu na ekranu. Element koji ima fiksno pozicioniranje...
</div>
```


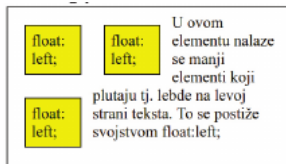
Plutajući elementi

- Neki elementi se mogu podesiti da budu u levom ili desnom kraju elementa koji ih okružuje, a da se ostali sadržaj obmotava oko njih
- Element se postavlja plutajućim svojstvom `float` sa mogućim vrednostima `left` i `right`
- Ako dva elementa imaju istu vrednost svojstva `float` oni se postavljaju jedan pored drugog
- Za postavljanje plutajućih elemenata jedan ispod drugog potrebno je navesti i svojstvo `clear` sa vrednostima `left`, `right` ili `both`

```

<div>
 <div style="float: left;">
 <div style="float: left;">
 <div style="float: left; clear: left;">
 U ovom elementu nalaze se manji elementi
 koji plutaju...
</div>

```


- **NAPOMENA:** plutajući elementi se u odnosu na svoj sadržaj ponašaju kao blok elementi, bez obzira na vrednost `display` svojstva

Fleksibilno prikazivanje

- Novina u CSS3 je **fleksibilno prikazivanje**
- **display: flex;** – element postaje **flex kontejner** za svoj sadržaj
- Flex kontejner se ponaša kao blok element za svoje okruženje, a unutar sebe kreira **fleksibilni kontekst formatiranja**.
- Neposredna deca flex kontejnera nazivaju se **flex stavke** (flex items)
- Unutar flex kontejnera flex stavke se redjaju duž **glavne ose** koja može da se podešava svojstvom **flex-direction**. Moguće vrednosti su:
  - **row**: sa leva na desno
  - **row-reverse**: sa desna na levo
  - **column**: odozgo na dole
  - **column-reverse**: odozdo na gore
- Osa normalna na glavnu osu je **poprečna osa**
- Flex stavke za svoj sadržaj uspostavljaju standardni blok kontekst formatiranja
- Fleksibilno prikazivanje uvodi **ravnopravnost osa**, jer se sada isti obrasci formatiranja mogu primenjivati i po vertikali i po horizontali
- Fleksibilno prikazivanje omogućava jednostavno pozicioniranje duž glavne i sporedne ose, kao i podesivo širenje i skupljanje elemenata, što omogućava bolje prilagodjavanje dimenzijama ekrana

Fleksibilno prikazivanje

- **flex-wrap** svojstvo (vrednosti **nowrap**, **wrap**, **wrap-reverse**) omogućava da se flex stavke koje ne mogu da se smeste duž glavne ose u jednoj liniji prebace u sledeću liniju
- **justify-content** svojstvo određuje poravnanje stavki duž glavne ose (vrednosti **center**, **space-between**, **space-around**, **flex-start**, **flex-end**)
- **align-items** svojstvo određuje poravnanje stavki iz iste linije po poprečnoj osi (vrednosti **center**, **flex-start**, **flex-end**, **stretch**, **baseline**)
- **align-content** svojstvo određuje poravnanje linija duž poprečne ose (vrednosti **space-between**, **space-around**, **center**, **stretch**, **flex-start**, **flex-end**)
- NAPOMENA: vrednosti **flex-start** i **flex-end** se računaju u odnosu na **flex-direction** svojstvo (npr. za **flex-direction: row**, **flex-start** je levo, a **flex-end** desno)

Fleksibilno prikazivanje

- **order** svojstvo određuje relativni poredak flex stavki

```
<div style="display: flex; flex-direction: row;">
<div style="order: 3">1</div>
<div style="order: 2">2</div>
<div style="order: 2">3</div>
<div style="order: 1">4</div>
</div>
```

- Stavke sa manjom vrednošću **order** svojstva se redjaju prve. Stavke sa istim vrednostima se redjaju u poretku u kom su navedene
- **flex-grow** svojstvo određuje u kojoj meri će se stavka širiti duž glavne ose prilikom promene dimenzija prozora (gledano relativno u odnosu na druge stavke). Podrazumevana vrednost je 1
- **flex-shrink** svojstvo određuje u kojoj meri će se stavka skupljati duž glavne ose prilikom promene dimenzija prozora (gledano relativno u odnosu na druge stavke). Podrazumevana vrednost je 0
- **flex-basis** svojstvo određuje polaznu veličinu stavke (duž glavne ose)
- **flex** svojstvo je skraćeni zapis za prethodna tri svojstva
`flex: 1 0 25%; /* grow je 1, shrink je 0, basis je 25% */`

Prilagodjavanje izgleda dimenzijama ekrana

- Tradicionalno, za prikaz veb strana koristili smo monitore desktop računara
- Danas se sve više koriste uredjaji manjih dimenzija, poput tableta i mobilnih telefona
- Javlja se potreba da izgled veb strane bude prilagodljiv dimenzijama ekrana na kome se prikazuje
- Da bi se ovo postiglo, potrebno je najpre naložiti pregledaču da dimenzije veb strane (body elementa) prilagodi dimenzijama ekrana, kao i da podesi inicijalno uveličanje (zoom):

```
<meta name="viewport" content="width=device-width, initial-scale=1.0">
```

- Nakon toga je u CSS opisima potrebno postaviti uslove vezane za ekran uredjaja pod kojim odredjena svojstva važe:

```
<link rel="stylesheet" href="style.css" media="screen and (min-width: 780px)" />
...
<style>
@media screen and (max-width: 779px) {
 body {
 background-color: rgb(200,220,220);
 }
}
</style>
```


Prilagodjavanje izgleda dimenzijama ekrana

- Direktiva `@media` prepoznaje više različitih tipova medijuma:
  - `screen`
  - `print`
  - `projection`
  - `tty`
  - `tv`
  - `braille`
  - ...
- Najčešće korišćeni tip je `screen`
- Moguće je navesti i `all`, ako želimo da stilovi važe za sve medijume (medjutim, `all` se može i izostaviti)
- Neki od dodatnih uslova koji se mogu navoditi su:
  - `max-width`, `min-width`, `max-height`, `min-height`
  - `orientation` (`landscape` ili `portrait`)
  - `color` (da li je ekran u boji ili ne)
  - `min-color`, `max-color` (minimalni/maksimalni broj bitova po boji)
  - `min-resolution`, `max-resolution` (izraženo u dpi)
  - ...